

Factsheet voor gemeenten

Beleidsmedewerkers en Uitvoerders van de SMI-regeling¹.

Sociaal Medische Indicatie

SMI stelt gezinnen, die geen recht op kinderopvangtoeslag hebben en vanwege een sociale of medische situatie in een lastige positie zitten, in staat om gebruik te maken van reguliere kinderopvang. Hiervoor kan, door ouders of onder verantwoordelijkheid van ouders, een tegemoetkoming worden aangevraagd bij de gemeente. Het gaat om kinderen in de leeftijd van 0 tot en met 12 jaar of zolang kinderen op de basisschool zitten. Het gaat om een tijdelijke noodmaatregel, omdat andere voorzieningen, zoals peuter-opvang of VVE, niet toereikend zijn.

Gemeenten hebben beleidsvrijheid omtrent het toekennen van een SMI-aanvraag. Dit betreft de hoogte van de tegemoetkoming, de duur van de kinderopvang en de omvang van de kinderopvang. SMI dient (financieel) toegankelijk te zijn voor iedereen.

Situatie

Om voor een tegemoetkoming in aanmerking te komen moet worden voldaan aan minimaal één van de volgende voorwaarden;

- het betreffende kind of de betrokken ouder behoort tot de categorie personen met een lichamelijke, zintuiglijke, verstandelijke of psychische beperking en ten behoeve van wie is komen vast te staan dat één of meer van deze beperkingen kinderopvang noodzakelijk maken;
- er is vastgesteld dat de veiligheid van het kind in geding is;
- er is vastgesteld dat kinderopvang in het belang van een goede en gezonde ontwikkeling van het betreffende kind noodzakelijk is;
- er is vastgesteld dat er sprake is van een crisissituatie waardoor de ouder tijdelijk niet in staat is de verzorging op zich te nemen;
- de medische of sociale noodzaak voor kinderopvang blijkt uit andere stukken van een huisarts of andere instellingen voor zover die een sociaal of medisch oordeel kunnen vormen over de ouder en/of het betreffende kind.

SMI is meestal tijdelijk om de thuissituatie meer stabiel te maken. Het begrip tijdelijk kan subjectief zijn. In de beleidsregels kunnen gemeenten hier nadere voorwaarden aan stellen teneinde te voorkomen dat ouders jaren in deze regeling zitten. Daarnaast is wederkerigheid en begeleiding van ouders die een SMI-toekenning ontvangen van belang om tijdelijkheid te kunnen borgen.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/10/12/verzamelwet-kinderopvang-2021>

Bekendheid van de SMI

Het is van belang dat alle betrokken partijen bekend zijn met de SMI-regeling. Betrokken partijen zijn onder andere kinderopvangorganisaties, toeleiders en cliëntondersteuners. Op de website van de Belastingdienst staat een verwijzing naar de SMI-regeling bij gemeenten.²

Hierbij een aantal suggesties:

- De informatie op de website te plaatsen (eventueel met een link naar het aanvraagformulier);
- Informatievoorziening professionals (intern en extern) door middel van bijeenkomsten en/of reguliere overlegmomenten binnen het sociaal domein en het Klant Contact Centrum;
- Folders verspreiden bij gemeentehuis, consultatiebureaus, wijkteams en de kinderopvangorganisaties.

Uitvoering

De centrale vraag is; "Wat is nodig in het gezin?" en "welke regeling is van toepassing?".

Objectieve beoordeling van de aanvraag (en de toets op eventuele voorliggende voorzieningen) is van belang de juiste hulp en budget in te zetten. De situatie van de ouder(s) bepaalt wie meebetaalt in de kosten kinderopvang en welke regeling van toepassing is. Kennis van alle kind regelingen draagt bij een ouder in de juiste regeling te plaatsen.

De dienstverlening en ondersteuning bij gemeenten verschilt. Dit betekent dat in de beleidsregels opgenomen kan worden hoe een onderbouwing en/of indicatie er uit ziet. Dit kan bijvoorbeeld worden belegd bij een sociaal wijkteam. Echter wanneer processen anders zijn ingericht kan ook een externe onderbouwing (via een arbo-arts en/of andere Big-geregistreerde indicatiesteller) worden vormgegeven.

In het kader van de eventuele wederkerigheid is het wenselijk een regiehouder aan te wijzen zodoende de voortgang in het betreffende dossier te waarborgen.

Daarnaast is het wenselijk de hulpverlening snel en dichtbij vorm te geven, zonder tussenkomst van extra loketten. Voor de ouders is het wenselijk voorafgaand of tijdens de aanvraag van de SMI inzichtelijk te maken welke eventuele eigen bijdrage van toepassing is.

Kinderopvangtoeslag bij permanente of tijdelijke Wlz indicatie

Vanaf 1 januari 2021³ hebben gezinnen waarin de ene ouder werkt en de andere ouder een permanente Wlz-indicatie heeft recht op kinderopvangtoeslag. Alleenstaande ouders met een Wlz indicatie blijven in 2021 onder de SMI-regeling vallen. De Tweede Kamer heeft ook een amendement aangenomen om ook ouders met een tijdelijke Wlz-indicatie recht te geven op kinderopvangtoeslag. Uiterlijk gaat deze wijziging in op 1 januari 2023. Gemeenten kunnen ouders met een tijdelijke Wlz-indicatie ondersteunen met SMI. Een en ander heeft geen invloed op het SMI-budget van gemeenten.

Financiën

Het budget voor SMI zit in het gemeentefonds en wordt sinds 2005 verdeeld aan de hand van drie indicatoren, namelijk 40% op basis van het aantal inwoners, 50% op basis van het aantal bijstandsontvangers en 10% op basis van het aantal minderheden. Gemeenten geven wel aan dat ze weinig grip hebben op hun financiën⁴. Het is vaak niet duidelijk hoeveel geld zij beschikbaar hebben voor SMI.

Het is voor gemeenten niet noodzakelijk alle kosten van de kinderopvang te vergoeden. Aan ouders kan worden gevraagd een eigen bijdrage aan kinderopvangorganisatie zelf te betalen. Gezien de beleidsvrijheid kan er voor diverse constructies worden gekozen. Hierbij valt te denken aan een vergoeding conform tabel Kinderopvangtoeslag, een vaste eigen bijdrage per maand etc. In 2005 was het advies 94% van de kosten te vergoeden, zodat ouders, ongeacht het inkomen, 6% eigen bijdrage hadden. Gezien de huidige ontwikkeling qua financiën wordt deze vorm slechts in beperkte mate toegepast.

2 <https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/privetoelagen/kinderopvangtoeslag/kan-ik-kinderopvangtoeslag-krijgen-als-ik-niet-werk/>

3 <https://www.veranderingenkinderopvang.nl/actueel/nieuws/2020/12/14/wetsvoorstel-verzamelwet-kinderopvang>

4 <https://vng.nl/publicaties/onderzoek-sociaal-medische-indicatie-smi>

Significant heeft in 2020 een onderzoek uitgevoerd naar de SMI-regeling bij gemeenten.

Gelden voor SMI zijn niet geormerkt. In 2005 is het bedrag dat gemeenten voor SMI kregen, vastgesteld op ca € 33 miljoen in het gemeentefonds. Op basis van het aantal inwoners kan elke gemeente een globale schatting maken van het bedrag dat wordt ontvangen voor SMI.

Gemeenten kunnen ook een verdeelsleutel berekenen op basis van eerder verkregen bedragen vanuit het Gemeentefonds.

Bijvoorbeeld

€ 65 miljoen beschikbaar, € 130.000 ontvangen.

De verdeelsleutel is dan $130.000 : 65.000.000 = 0,002$.

Hiermee kan je als gemeente een schatting maken welk bedrag je als gemeente ontvangt voor SMI (bijvoorbeeld; verdeelsleutel is 0,002, dan is het bedrag voor SMI 0.002×33 miljoen = € 66.000).

Om de kosten op te brengen vragen de meeste gemeenten aan ouders een bijdrage die vergelijkbaar is met de inkomens tabel van de Belastingdienst (46%) of ze kijken naar de draagkracht van de ouders (21%). Circa 15% van de gemeenten kiest ervoor om geen eigen bijdrage te vragen. Sommige andere gemeenten kiezen ervoor om SMI vaker tijdelijk in te stellen voor een periode van een aantal maanden.